

ROMAN

IRIS MURDOCH

İtalyan Kızı

Çeviri: Celâl Üster

♥can
modern

IRIS MURDOCH

İTALYAN
KIZI

Can Modern

Italian Girl

Bu kitap ilk kez 1964'te Chatto and Windus tarafından yayımlanmıştır.

Çeviriye kaynak alınan basım: Vintage Classics, 2001

© 1964, Iris Murdoch

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2019, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Düzeltili: Burçak Başpınar

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4000-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750740008

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

IRIS MURDOCH
İTALYAN
KIZI

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Celâl Üster

♥can

IRIS MURDOCH, 1919 yılında Dublin'de dünyaya geldi. Oxford Üniversitesi, Somerville College'da klasik filoloji okudu. 1944'te Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon İdaresi'ne (UNRRA) girdi, Brüksel'de, Innsbruck'ta görev yaptı. 1948 yılında Oxford, St. Anne's College'da felsefe kürsüsünde öğretim görevlisi oldu. Jean-Paul Sartre hakkında İngilizcede yayımlanan ilk monografi kaleme alan Murdoch, 1963'te akademiden ayrıldıktan sonra da felsefeyle olan bağını korudu ve edebiyatında iyilik ve kötülük, ahlak ve bilinç gibi felsefi konulara sık sık döndü. *Deniz, Deniz* romanıyla 1978 Booker Ödülü'nü aldı. 1982 yılında ABD Sanat ve Bilimler Akademisi onur üyeliğine seçildi. 1987'de Birleşik Krallık tarafından Dame (hanımefendi) unvanına layık görüldü. 1997 yılında Alzheimer hastalığı teşhisi konan Murdoch, 1999'da Oxford'da hayatını kaybetti.

CELÂL ÜSTER, 1947'de İstanbul'da doğdu. İngiliz Erkek Lisesi, Robert Academy ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü. İlk çevirileri *Yeni Dergi*'de yayımlandı. 1983'te George Thomson'ın *Tarihöncesi Ege* adlı yapıtının çevirisiyle *Yazko Çeviri* dergisinin Azra Erhat Ödülü'ne değer görüldü. Yaroslav Hašek'ten George Orwell'a, D.H. Lawrence'tan Iris Murdoch'a, Juan Rulfo'dan Jorge Luis Borges'e, Mario Vargas Llosa'dan John Berger'a, Paulo Coelho'dan Roald Dahl'a pek çok yazarın yapıtlarını dilimize kazandırdı.

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Bir Ay ışığı Oyması

Kapıyı usulca ittim. Eskiden geceleri hep açık bırakırlardı. Kilitli olduğuna iyice aklım yattığında ay ışığına çekilerek evi gözden geçirdim. Daha gece yarısı olmadığı halde tek bir ışık yoktu. Herkes uyumuştur herhalde. Gücenmişim. Bütün gece başında bekleyeceğimizi, hiç uyu-mayacağımızı sanıyordum.

Yumuşak kanarya otlarının, küçük dikenli çalıların arasından geçerek evin ön yüzündeki kanatlı pencereleri yokladım, sımsıkı kapalıydılar; içeriden daha güçlü bir karanlığın soluğu duyuluyordu. Böyle bir sessizliğin ortasında bağırarak ya da pencereye taş atmak çok çirkin bir şeydi. Ama ay ışığında sessizce, yalnız başına, gizliden gizliye beklemek daha da çirkindi. Çiyle örtülü toprağın üzerinde biraz yürüdüm; evin duvarlarından sıyrılan ince, lacivert gölgem gizlice arımdan geliyordu. Evin yan yüzü de tepeden tırnağa karanlıktı, çevresini dişbudak fidanlarıyla, genç mürver ağaçları almıştı, pencereler açık olsa bile uzanılacak gibi değildi. Bu oluruna bırakılmış otların boylarına bakarak kaç yıldır Kuzey'e gelmediğimi çıkarmaya çalıştım; altı yıl olmalıydı.

Gelmekle budalalık etmişim hem de çok. Hiç değilse daha önce, hastalandığı sıralarda gelmeliydim; tutkuyla beni çağırıldığı, öfkemden, suçluluğumdan okuya-

madığım mektuplar yazdığı ve bana gel, gel, gel dediği sıralarda gelmeliydim. Ona duyduğum belli belirsiz saygı henüz kaybolmamışken gelmenin daha bir anlamı olurdu; ne de olsa annemdi. Ama o öldükten sonra, onu yalnızca gömmek, neredeyse yabancı iki insanla, ağabeyim ve karısıyla, onun ölüsü başında beklemek için gelmenin bir anlamı yoktu, kendi kendimi cezalandırmaktan başka bir şey değildi bu.

Çiydeki ayak izlerime baka baka, çimenlikten geçerek geri döndüm. Bulutların arasındaki aydan gökyüzüne, evi çevreleyen yüksek ağaçları tek bir karaltı gibi gösteren, parlak, saydam bir ışık vurmuştu. Burada en çok bu karaltıyı tanıyordum. Bir an içimden çekip gitmek, kapıyı bir daha yokladıktan sonra, tıpkı şiiirdeki esrarengiz yolcu gibi alıp başımı gitmek geçti. "Geldiğimi, ama kimselerin karşılık vermediğini söyle onlara." Ağaçların bildik karaltısına yeniden baktım, çocukluğumun apansız yakınlığı karşısında içimde bir ürperti duydum. Eski haziran kokuları, derenin, ötelerdeki çavlanın uğultusu. Uzaktan uzağa dalga dalga sesiyle bir baykuş öttü. Bunu da hatırlıyordum.

Evdekileri ayağa kaldırmadan çekip gitme düşüncesini sevmiştim. Sanki kendimce öç almış olacaktım. Şimdi gidersem onlardan bütün bütüne ayrılacaktım, bir daha hiç gelmeyecektim. Gerçekten de, ne olursa olsun, bir daha hiç dönmeyecektim. Eskiden buraya gelmememin tek nedeni annemin varlığıydı, oysa şimdi yokluğu daha da güçlü bir neden olmuştu.

Bu hüznü düşler içerisinde uzun bir süre beledikten sonra, birden kendi hayalimi gördüğümü sandım. Bu gümüş rengi açıklıkta kendimi bir karaltı olarak düşünmeye öyle alışmışım ki, soluk ışığın altında başka bir karaltı belirlediğinde, bunun benden başka birisi olabileceği aklımın ucundan bile geçmedi. Önce bu tuhaf sezgiyle, sonra da geceleyin başka birinin de sessizce dolaş-

masının verdiği tedirginlikle ürperdim. Karaltıdan ağabeyim Otto olmadığı anlaşılıyordu. Otto da, ben de irikıyımızdır, hatta Otto benden de iridir, kambur dururken bile benden uzun görünür. Oysa şimdi ağır ağır yaklaşan karaltı incecik ve kısa boyluydu.

Aslında pek korkak değilimdir, ama karanlıkta olup bitenlerden hep korkmuşumdur; bulutların arasından sızan ay ışığı karanlıktan da beterdi. Karşımdakini ürkütmekten de çekiniyordum. Korkunç bir sessizlik içinde, yüzünü iyice seçinceye kadar ağır ağır ilerledim. “Ah, siz kardeşi olacaksınız,” dedi yumuşak bir sesle.

“Evet. Peki ama siz kimsiniz?”

“Ben ağabeyinizin çırağıyım. Adım David Levkin. Birden korkuttunuz beni. Yoksa kapıda mı kaldınız?”

“Evet, kapıda kaldım.” Birden ona verdiğim bu cevaba karşı bir nefret duydum, bu yere olan bütün eski sevgimin yerini bir acı aldı. Kapıda kalmıştım. Korkunç bir şeydi bu.

“Merak etmeyin, şimdi içeri sokarım sizi. Hepsi uyudular da.”

Çimenlikten geçerek evin gölgesine doğru ilerledi. Arkasından gittim. Ay ışığı, hanımelleriyle kaplı sundurmadan sızıyor, kapının kilidini bulmaya çalışan anahtarlı eli aydınlatıyordu. Sonra kapı evin sancı karanlığına usulca açıldı; oğlan önde ben arkada hanımellerinin güzel kokusundan taşlığın o eski, boğucu, solgun karanlığına geçtik. Kapı kapandı, ışık yandı, göz göze geldik.

O zaman, ailenin haberlerini bana ileten yengem Isabel’in, bir süre önce yazdığı bir mektupta bir çıraktan söz ettiğini hatırladım. Otto’nun çırakları üzüntü verici bir hikâyeydi, annem her zaman bir rezalet olarak görüdü bunu. Otto hepsi birbirinden rezil bir sürü salak delikanlıyı yanılmaz bir özenle kendine çekmişti. Ođlana söyle bir göz attım, ama Isabel’in onun hakkında anlattıkla-

rından hiçbirini hatırlamıyordum. Yirmi yaşlarındaydı, İngiliz'e benzer bir yanı yoktu. İnce yapılı, uzun boynlu; dudakları iri ve kalın, düz kahverengi saçları gürdü. Yayvan bir burnu, geniş ve ürkek burun delikleri vardı; dudakları hafifçe aralanmıştı, kısık gözlerle bana bakıyordu. Sonra birden gülümsedi, gülümseyince sanki gözleri kayboldu, yanakları sevinçle gerildi. "Geldiniz demek!"

Bu sözler ya küstahlıkla, ya da yabancı bir kimse tarafından söylenilebilirdi. Yüzünü doğru dürüst seçemiyordum. Çok cimri olan annem evin içinde en güçsüz ampullerin kullanılmasında direttiği için ay ışığında görülenden fazlasını görmek mümkün değildi. Soluk, kirli ve yorgun loşluk vardı ortalıkta. Oğlanı başımdan savmak amacıyla, "Sağ ol, ben başımın çaresine bakarım artık," dedim.

"Ben evde kalmıyorum ki." Bu sözleri ağırbaşlı bir sesle söylediği için İngiliz olmadığı iyice anlaşılmıştı. "Sanırım nereye gideceğinizi biliyorsunuz?"

"Evet, teşekkür ederim. Olmazsa ağabeyimi uyandırırım."

"Ağabeyiniz şu anda evde kalmıyor."

Nerede kaldığını falan soracak halde değildim. Birden kendimi çok yorgun hissettim, sanki birisi bana çok kötü davranmıştı. "Eh, iyi geceler öyleyse, yardımınıza teşekkürler."

"İyi geceler." Solgun, belirsiz, donuk sarı ışığın arasında kayboldu gitti, kapı ardından kapandı. Döndüm, bavulumu alarak merdivenleri ağır ağır çıkmaya koyuldum.

Soluk ışık geniş sahanlığı, meşe sandığı, eskisi gibi duran eğreltiotunu, güzel ama yıpranmış Şiraz halısını, duvardaki resmi, odaların sessizce kapalı duran kapılarını hafifçe aydınlatıyordu. İçimdeki sıkıntıdan kurtulmak için annemin odasının önüne geldim, kapıyı hızla açarak ışığı yaktım.

Yüzünün açık olacağı hiç aklımdan geçmemişti. Ardımdan kapadığım kapıya heyecanımı bastırmak istercesine yaslandım. Başı yüksek yastıklar arasında, gözleri kapalı, saçları darmadağın yatıyordu. Nedense, uykuda ölmüş olamaz gibi geldi bana. Yüzü sarı beyaz bir renge bürünmüş, daralmış, canlılığını bütünüyle kaybetmiş, ufalmıştı. Bir zamanlar tunç renginde olan, ama sonraları yer yer ağaran koyu kahverengi, uzun saçları ölüm haberini almamışlar gibi, canlı oldukları izlenimi bırakıyorlardı. Odanın kapısını açtığım zaman içeri dolan esintiyle hafifçe kımıldamışlardı. Ölü yüzünde, sağken taşıdığı o çılgın bakış, Grünewald'ın Ermiş Antony'sinde görülen o coşkun çılgınlık ve acı vardı.

Annemin adı Lydia'ydı. Kendisini hep adıyla çağırılıp isterdi. Babamsa bundan hiç hoşlanmaz, ama her şeyde olduğu gibi bu konuda da anneme karşı çıkmazdı. Annemin babama olan sevgisi çok önceleri sönmüş, zorbaca bir buyurganlıkla çocuklarına çevrilmişti; annem bir bana, bir Otto'ya tutulmuş, bu yüzden de çocukluğumuz kıskançlıklar ve bunalımlar arasında geçmişti. Annemin ilk önceleri benden iki yaş büyük olan Otto'ya tutulduğunu hatırlarım. Oysa altı yaşına bastığımda, on yaşındayken ve daha sonra okula gittiğim yıllarda beni çılgınca sevmeye başlamıştı. Sonraları, kanadı altından sıyrıldığımı sezdiği sıralarda iyice küllendi bu sevgi. En sonunda kurtulduğumu, kaçtığımı, bir daha geri dönmeyeceğimi anladığı zaman olanca sevgisini Otto ile Isabel'in biricik kızlarına, torunu Flora'ya adamıştı. Sık sık Flora'nın kendisinden başka kimsenin sözünü dinlemediğini söylerdi. Söylediği doğrudu ama bunun böyle olması için de elinden geleni ardına komazdı.

Ufak tefek bir kadındı annem. İrikıyım ve yetenekli olduğumuz için bizimle övünürdü. Hatırlarım, ikimizin arasında yürür, buyurgan gözlerini üzerimizden ayır-

mazdı, bizse gözlerimizi kaçırmaya çalışır, görmezden gelerek önümüze bakardık.

Ne olursa olsun büyük bir insandı, koca bir imparatorluk kuracak güçte bir insandı annem. Onda sanatçılıktan iz yoktu. Buna karşılık bir hayli çekingendi, çevresinin düşmanlarıyla kuşatıldığına inanır, bir otel salonundan geçerken herkesin gözünün üzerinde olduğunu, herkesin kendisini kötilediğini düşünmeden edemezdi.

Isabel annemle pek uğraşmadı. Otto'yu daha başlangıçta elinden kaçırmış, kendini hüznü ve alaycı bir yalnızlığa bırakmıştı. Yıllar önce ağabeyimle son ciddi konuşmamızı yaptığımızda, evliliğinden söz etmiş, Lydia'dan uzaklaşmasını istemiştin. Yüzü allak bullak olan Otto böyle bir şey yapamayacağını söylemişti. Kısa bir süre sonra da ayrılmıştım evden. Belki de bende nefret uyandıran, beni kaçıp gitmeye zorlayacak kadar tiksindiren, Lydia'nın Isabel'e karşı acımasız davranışlarıydı. Ne ki, Isabel'i yıkıma sürükleyen hiçbir zaman Lydia olmadı; gerçi çökmüş bir kadındı Isabel, ama kendince güçlü bir yanı da yok denilemezdi.

Bütün o güçlülüğün kaybolup gittiğine, makinenin artık paslandığına inanmak çok zordu. Babamın çok önceden öldüğünü kabullendiğimiz için onun ölümünün farkına bile varmamıştık. Oysa babam hiçbir zaman pırsırık bir insan olmamıştı. Genç ve ünlü John Narraway olduğu sıralarda, sosyalist, özgür düşünceli, sanatçı, yetenekli, ermiş, gösterişsiz yaşayıştan ve emekten yana John Narraway olduğu sıralarda annemi bir hayli etkilemişti herhalde; belki de o zamanlar gerçekten güçlü ve yetenekli, hatta iyi bir insandı. Ama çocukluk anılarım arasında babamdan hiçbir şey kalmamıştı, yalnızca bir gün annemin, babamın iyi bir insan olmadığını, pırsırığın biri olduğunu söylediğini hatırlıyordum. Babamıza karşı anlaşılabilir bir nefret duymuş, sonraları ona acımaya baş-

lamıştık. Bizi babam değil, Lydia döverdi. Babamdan bize kalan tek şey yeteneğiydi. Heykeltıraş, ressam, oymacı ve taş ustasıydı babam. Arkasında eksik iki insan bırakmıştı; taş ustası Otto ile ben, oymacı Edmund.

Nelerle karşılaşacağımı düşünerek tedirginliğe kapılıyordum. Ne sevgi ne acıma ne de üzüntüydü bu, korkuya benzer bir şeydi. Aslında Lydia'dan hiçbir zaman yakamı kurtaramamıştım. Benliğimi sarmış, varlığımın derinliklerine inmişti, onun bulunduğu yer karanlık bir cehenneme dönerdi. Belki de kendime duyduğum saygısızlıktı Lydia. Ondan nefret ettiğim bile söylenemezdi, ancak bir başkasının boyunduruğuna girenler anlayabilirdi bunu. Şimdi artık onun öldüğünü, benimse yaşadığımı düşünmek varlığımı yükseltmiyordu; oradan, yattığı yerden beni yok edebileceğini sanarak kendimi kötürüm ve ölümlü duyuyordum. Canlılığını ve parlaklığını hâlâ koruyan saçlarına, beyaz ve çoktan kurumuş yüzüne büyümlü gözlerle baktım. Işığı kapayıp odadan çıkarırken Lydia'yı karanlıkta yalnız başına bırakmak bana çok tuhaf geldi.

Merdiven sahanlığından geçerek odamın kapısına ilerledim. Bütün ev beni tanımuşcasına gıcırıyor, sanki benim için bir karşılama töreni düzenliyordu. Otto'yu uyandırmak istemiyordum. Kapalı kapılar uyur uyanık bir sersemliği solumaktaydı; öfkeli, yenik düşmüş ruhumu ölümü andıran bir uykuya dalarak yatıştırmak, umutsuzca uyumak istiyordum. Odamın kapısını açtığım zaman şaşkınlıktan donakaldım. Pencereden dolan ay ışığı yatağımda yatmakta olan, parlak uzun saçlı bir genç kızın gövdesini aydınlatıyordu.

Önce bunu bir hayal, yorulmuş ve ürkmüş bir insana hayal gücünün oynadığı bir oyun sandım. Sonra yatakta yatan genç kız hafifçe kıvıldadı, çıplak omuzlarına dökülen parlak saçlarıyla arkasını döndü. Suçluluk duy-

gusuna kapılarak kendimi dışarı attım ve kapıyı ardından kapadım. Bu kadarına dayanamazdım. Az sonra, arkasına bakmadan kaçan bir hortlak gibi merdivenlerden paldır küldür iniyordum.

Merdivenin başından bir kadın seslendi. Durup başımı yukarı kaldırdım. Yüzü aşağıdan iyice seçilemeyen birisi bana bakıyordu. Sonra birden eski dadım, İtalyan kızı olduğunun farkına vardım. Çocukluğumuzdan bu yana eve birçok İtalyan dadı gelip gitmişti; bu bir rastlantı mıydı, yoksa annemin bir düşkünlüğü müydü, hiçbir zaman anlayamamıştım. Ama gerek ağabeyim gerekse ben, dil öğrenmeye hiç de yatkın olmadığımız halde, İtalyancayı anadilimiz gibi öğrenmiştik. Evimizde bir dadının bulunması artık bir gelenek haline geldiğinden hep iki annem olmuştu; biri öz annem, biri de İtalyan kızı. Merdivenin başındaki bildik yüzü incelerken başım döndü, hangisi olduğunu hemen çıkaramadım, düş görüyordum sanki, Giulia'lar, Gemma'lar, Vittoria'lar, Carlotta'lar bir bir aklımdan geçişerek dağıldılar. "Maggie."

Adı Maria Magistretti'ydi. Ama biz ona Maggie derdik. Merdivenlerden yukarı çıktım.

"Teşekkür ederim, Maggie. Evet, anlıyorum. Flora'ydı odamda yatan kız. Benim için babamın eski odasını mı hazırladın yoksa? Pekâlâ, ne yapalım!"

Ben fısıldayarak konuşurken Maggie babamın odasını açmıştı, onu izleyerek soluk ışıklı odadan içeri girdim.

Maggie hep karalar giyerdi. Karalar içindeki ufak tefek gövdesiyle kapının eşiğinde durmuş, dar yatağı gösteriyordu, uzun örgülü kara saçları sırtından aşağı dökülüyordu. Gecenin bu iç karartıcı saatinde, solgun ve değirmi yüzüyle, tesbihini çekerek dualar mırıldanan bir rahibeye benziyordu. Kaç yaşlarında olduğu pek anlaşmıyor, yalnızca yorgun görünüyordu; son gelen İtalyan kızydı, baktığı çocuklar büyüdüğü halde o eskisi gibi

Edmund Narraway, annesinin ölümünün ardından yıllar sonra çocukluk evine döner. Ancak bu ziyaretin mutluluğu uzun sürmez, ailesinden uzakta yalnız bir hayatı seçmesine neden olan gerginlikler yavaş yavaş su yüzüne çıkmaya başlar. Olayların perdesi aralandıkça, Edmund kendini yasak ilişkiler, saklı tutkular ve utanç verici sırlarla örülü bir ağa saplanmış bulur.

Booker Ödüllü yazar Iris Murdoch, bu romanında sorumluluğu ve özgürlüğü, travmayı ve iyileşmeyi aile kavramı üzerinden ustalıkla sorguluyor. *İtalyan Kızı*, mutsuz bir ailenin karanlık sırlarıyla yüzleşme ve kördüğümünden kurtulma çabasını anlatan mizah dolu, sürükleyici bir roman.

Zamanımızın en önemli romancılarından.

A.S. Byatt

Eşi ender bulunan türden bir romancı.

Kingsley Amis

#ailesırları #cenaze #ölüm #aşk #yasakilişki #akrabalık #kardeşlik #italya

Kapak resmi: Sandro Botticelli

 CAN roman

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-4000-8

9 789750 740008